

[Strona Główna](#) > ... > [Postępowanie Sądowe](#) > [Rozporządzenie W Sprawie Cyfryzacji – Powiadomienia Przesyłane Przez Państwa Członkowskie](#) > [Italy](#)

Rozporządzenie w sprawie cyfryzacji – powiadomienia przesyłane przez państwa członkowskie

Autor treści:

Włochy

Włochy

Na tej stronie znajdują się informacje o powiadomieniach dokonanych przez państwa członkowskie na podstawie rozporządzenia (UE) 2023/2844.

1. Krajowe portale informatyczne służące do komunikacji z sądami lub innymi organami

We Włoszech utworzono i uruchomiono portal umożliwiający dostęp do teleinformatycznych usług sądowych dla użytkowników i profesjonalistów, znany jako Portal Usług Teleinformatycznych (*Portale dei Servizi Telematici – PST*). Portal zawiera odnośniki do innych zasobów umożliwiających interakcję w sprawach cywilnych i karnych, w tym do internetowej platformy sądowej (*Tribunale Online*), która umożliwia osobom fizycznym uczestniczącym w postępowaniach nieprocesowych przesyłanie pism i innych dokumentów w formie elektronicznej bez konieczności późniejszego złożenia ich w formie papierowej.

PST składa się ze strefy publicznej i strefy zastrzeżonej wymagającej uwierzytelnienia. Obecnie uwierzytelnienie jest możliwe za pomocą karty elektronicznej (krajowej karty usługowej, *Carta Nazionale dei Servizi – CNS*), elektronicznego dowodu tożsamości (*Carta di Identità Elettronica – CIE*), wielofunkcyjnej karty wymiaru sprawiedliwości (karty typu AT) lub za pośrednictwem publicznego systemu tożsamości cyfrowej (*Sistema Pubblico di Identità Digitale*).

2. Prawo krajowe dotyczące korzystania z wideokonferencji w postępowaniach w sprawach cywilnych i handlowych

Obowiązujące ramy prawne

W następstwie środków nadzwyczajnych przyjętych w celu zarządzania sytuacją nadzwyczajną w czasie pandemii przeprowadzanie rozpraw cywilnych zdalnie przy użyciu łączy audiowizualnych stało się rozwiązaniem trwałym (dekret legislacyjny nr 149 z 10 października 2022 r.). Wideokonferencje przewidziano i uregulowano zatem w art. 127-bis kodeksu postępowania cywilnego (rozprawa prowadzona za pośrednictwem łączy audiowizualnych), który stanowi co następuje: *Sąd może zarządzić, że rozprawy, w tym rozprawy jawne, będą odbywać się zdalnie za pośrednictwem łączy audiowizualnych, jeżeli jedynymi osobami zobowiązanymi do uczestnictwa w rozprawie są pełnomocnicy stron, strony, prokurator i osoby wspomagające sąd. O środku, o którym mowa w akapicie pierwszym, powiadamia się strony co najmniej na 15 dni przed datą rozprawy. Każda ze stron postępowania może, w terminie pięciu dni od daty doręczenia zawiadomienia o rozprawie zdalnej, złożyć wniosek o przeprowadzenie rozprawy w trybie stacjonarnym. Sąd, mając na uwadze przydatność i znaczenie obecności stron w odniesieniu do czynności, jakie będą przeprowadzone na rozprawie, wydaje w tej sprawie niezaskarżalne postanowienie w terminie pięciu dni; może również zdecydować, że rozprawa odbędzie się*

stacjonarnie w obecności strony, która o to wniosowała, a dla pozostałych osób w formie zdalnej z wykorzystaniem łączy audiowizualnych. Pozostałe osoby mogą jednak również zdecydować się na udział osobisty w formie stacjonarnej. W przypadku szczególnie pilnej potrzeby, którą sąd musi wskazać w postanowieniu, terminy, o których mowa w akapicie drugim, mogą zostać skrócone. W związku z tym w postępowaniu cywilnym we Włoszech rozprawę można przeprowadzić zdalnie – czyli w formie wideokonferencji – jeśli obecność jest wymagana jedynie od pełnomocników stron, stron postępowania, prokuratora oraz osób wspomagających sąd, czyli w sytuacjach, gdy nie są przesłuchiwanymi świadkowie. Jeśli sąd przesłuchuje świadków muszą oni stawić się osobiście w formie stacjonarnej. Wynika z tego, że jeśli we włoskim sądzie mają zostać przesłuchani świadkowie, przeprowadzenie rozprawy w formie wideokonferencji nie jest dopuszczalne. Obecnie włoskie prawo krajowe nie zawiera odrębnych przepisów dotyczących stosowania formy wideokonferencji w postępowaniach transgranicznych. W szczególności nie ma przepisu zezwalającego lub zakazującego jednej ze stron lub ich pełnomocnikom udziału w rozprawie zdalnie z innego państwa członkowskiego. Same procedury przeprowadzania rozprawy zdalnej zostały określone w art. 196-duodzieci przepisów wykonawczych do kodeksu cywilnego, który stanowi co następuje: Rozprawa, o której mowa w art. 127-bis kodeksu, odbywa się w sposób zapewniający poszanowanie zasady kontradyktoryjności oraz skuteczny udział stron, a jeżeli rozprawa nie jest jawna – także jej poufność. Zastosowanie ma art. 84. W protokole z rozprawy odnotowuje się oświadczenia dotyczące tożsamości uczestników rozprawy, którzy muszą zapewnić, że żadne osoby nieupoważnione nie są połączone zdalnie ani obecne w miejscu, z którego łączy się uczestnik rozprawy. Uczestnicy rozprawy mają włączoną kamerę przez cały czas trwania rozprawy. Nie wolno im nagrywać rozprawy. Miejsce, z którego sędzia uczestniczy w rozprawie, uznaje się za salę rozpraw do celów prawnych, a rozprawę uważa się za przeprowadzoną w sądzie, przed którym toczy się postępowanie. Dyrektor generalny ds. zautomatyzowanych systemów informacyjnych przy Ministerstwie Sprawiedliwości wydaje środki określające i regulujące zdalne łącza audiowizualne służące do przeprowadzenia rozprawy oraz środki zapewniające jawność rozprawy.

Oprócz wspomnianych przepisów ogólnych obowiązują także szczegółowe przepisy wykonawcze, na które składają się środki administracyjne wydawane przez dyrektora generalnego ds. zautomatyzowanych systemów informacyjnych przy Ministerstwie Sprawiedliwości.

Główne cechy ram prawnych obowiązujących we Włoszech w tym zakresie przedstawiono powyżej.

1. Kto i kiedy

Sąd może zarządzić przeprowadzenie rozprawy w formie wideokonferencji, jeżeli jedynymi osobami zobowiązanymi do uczestnictwa w rozprawie są pełnomocnicy stron, strony, prokurator i osoby wspomagające sąd.

2. Sprzeciw

Każda ze stron (pod warunkiem, że jest obecna) może złożyć wniosek o przeprowadzenie rozprawy w formie stacjonarnej. Sąd, po dokonaniu oceny przydatności i znaczenia osobistej obecności stron w odniesieniu do czynności, jakie będą przeprowadzone na rozprawie, może zarządzić, w drodze niezaskarżalnego postanowienia, przeprowadzenie rozprawy w formie stacjonarnej lub w trybie hybrydowym.

3. Postępowanie kontradyktoryjne poprzez komunikację w czasie rzeczywistym

Rozprawa w formie wideokonferencji odbywa się w sposób zapewniający poszanowanie zasady kontradyktoryjności oraz skuteczny udział stron, a jeżeli rozprawa nie jest jawna – także jej poufność.

4. Gwarancje

W protokole z rozprawy należy odnotować oświadczenia potwierdzające tożsamość uczestników rozprawy oraz ich zapewnienia, że żadne osoby nieupoważnione nie są połączone zdalnie ani obecne w miejscu, z którego łączy się uczestnik rozprawy. Uczestnicy mają obowiązek mieć włączoną kamerę przez cały czas trwania rozprawy i nie mają prawa nagrywać rozprawy.

5. Rozprawy zdalne

Miejsce, z którego sąd uczestniczy w rozprawie, uznaje się za salę rozpraw do celów prawnych, a rozprawę uważa się za przeprowadzoną w sądzie, przed którym toczy się postępowanie.

6. Opłaty

Państwo nie pobiera opłat za udział w rozprawach w formie wideokonferencji.

Informacje ogólne

Przedstawione powyżej przepisy dotyczące wideokonferencji mają również zastosowanie do rozpraw transgranicznych, o ile nie zostały wyłączone na mocy przepisów UE lub konwencji międzynarodowych.

Wideokonferencje można stosować w postępowaniach cywilnych, rodzinnych i handlowych – w przypadkach i w granicach określonych w odpowiednich przepisach.

W celu zagwarantowania prawa do skutecznego i równego dostępu do sądu, poszanowania zasady kontradyktoryjności, równości stron, możliwości przedstawienia dowodów i przedstawienia argumentacji, a także prawa do rzetelnego procesu w postępowaniu cywilnym wyraźnie przewidziano, że rozprawa w formie wideokonferencji musi odbywać się w sposób zapewniający postępowanie kontradyktoryjne i skuteczne uczestnictwo stron, a w przypadku gdy rozprawa nie jest jawna – jej poufność. W protokole z rozprawy należy odnotować oświadczenia potwierdzające tożsamość uczestników rozprawy oraz ich zapewnienia, że żadne osoby nieupoważnione nie są połączone zdalnie ani obecne w miejscu, z którego uczestnik łączy się na rozprawę.

Uczestnicy mają obowiązek mieć włączoną kamerę przez cały czas trwania rozprawy i nie mają prawa nagrywać rozprawy.

Rozprawę można przeprowadzić przy w pełni zdalnym udziale wszystkich stron z wykorzystaniem wideokonferencji, łącznie z sędzią. W przypadku rozpraw jawnych sekretarz sądu publikuje w specjalnej sekcji strony internetowej organu sądowego zawierającej odnośniki link wygenerowany przez aplikację Teams, umożliwiającą zdalny udział w rozprawach o charakterze jawnym.

Opublikowany link opatrzony jest sygnaturą akt sprawy umożliwiającą osobom trzecim jego jednoznaczną identyfikację. Po zakończeniu rozprawy jawnej sekretarz sądu usuwa link strony internetowej. Połączenie z rozprawą odbywa się przez szyfrowany kanał z wykorzystaniem algorytmów kryptografii asymetrycznej.

Wymogi techniczne i interoperacyjność

We Włoszech sądy oraz zakłady karne dysponują sprzętem do prowadzenia rozpraw w formie wideokonferencji.

Do przeprowadzania rozpraw zdalnych wykorzystywane są w szczególności następujące narzędzia i platformy:

- Dostosowany system Avaya Equinox z szyfrowanym kanałem komunikacyjnym, utworzony w dedykowanej sieci teleinformatycznej w ramach jednolitej sieci wymiaru sprawiedliwości (*Rete di Giustizia Unitaria*), z centrum kontroli nadzorującym działanie oraz dedykowanym systemem zarządzania i nadzoru działającym w infrastrukturze administracji sądowej. System ten jest dostępny w licznych salach rozpraw w sprawach karnych.
- Microsoft Teams – bez centrum administracyjno-kontrolnego, z hybrydowym systemem zarządzania i kontroli w środowisku chmurowym w modelu wielodzierżawnym, zlokalizowanym w centrach danych na terytorium Unii Europejskiej (Republika Irlandii i Królestwo Niderlandów), zarządzanym przez Dyрекcję Generalną ds. Systemów Informatycznych Ministerstwa Sprawiedliwości, która jako jedyna posiada klucze dostępu do dzienników sesji. Ten system wykorzystuje się w salach rozpraw, które nie są jeszcze wyposażone w platformę Avaya Equinox.

Zapewniono kompatybilność tych systemów z oprogramowaniem używanym przez uczestników rozpraw wideokonferencyjnych. W szczególności, urządzenia z systemem Windows 10 są natywnie zgodne z Microsoft Teams.

Najczęściej wykorzystywanymi urządzeniami w zdalnych i hybrydowych rozprawach są Webcam Max Hub oraz Innex Cube (w 90 proc. sal sądowych). Wszystkie sale sądowe ds. karnych są wyposażone w certyfikowane i kompatybilne urządzenia. System wielopunktowej wideokonferencji Avaya Equinox dostosowano w celu zapewnienia kompatybilności.

Aby umożliwić wszystkim uczestnikom rozprawy, w szczególności sędziemu, wzajemne rozpoznanie wizualne

oraz obserwację zarówno osoby przemawiającej lub zadającej pytania, jak i reakcji pozostałych uczestników wideokonferencji, we wszystkich rozprawach karnych kamery internetowe muszą jednocześnie pokazywać sędziów oraz wszystkie strony obecne na sali rozpraw lub połączone zdalnie, aby możliwie jak najwierniej odwzorować przebieg rozprawy stacjonarnej.

Włoskie Ministerstwo Sprawiedliwości planuje wprowadzenie podobnego rozwiązania także w sprawach cywilnych.

Dla uczestników nieposługujących się biegle językiem włoskim prawo krajowe przewiduje możliwość dwustronnego tłumaczenia ustnego wykonywanego przez tłumaczy zawodowych. Dostępne są również narzędzia do automatycznego i bieżącego tłumaczenia oraz transkrypcji, stanowiące dodatkowe wsparcie.

W celu zwiększenia dostępności niektóre pomieszczenia w zakładach karnych wyposażono w systemy wspomagające odsłuch, przeznaczone dla osób z ograniczoną mobilnością lub niedosłyszących. Ponadto Microsoft Teams oraz Windows 10 posiadają natywne narzędzia dostępności (*Accessibility Tools*).

3. Prawo krajowe dotyczące korzystania z wideokonferencji w postępowaniach w sprawach karnych

1. Kto i kiedy

Wykorzystanie wideokonferencji przewidziano w następujących przypadkach:

- gdy osoby pozbawione wolności lub internowane przebywające w miejscu poza właściwością sądu lub osoby, wobec których zastosowano środki zabezpieczające, wyrażają na to zgodę,
- gdy sąd ma przeprowadzić przesłuchanie świadków, biegłych lub innych osób fizycznych – za zgodą stron,
- z urzędu, w celu przesłuchania funkcjonariuszy pracujących pod przykryciem, informatorów oraz osób oskarżonych o przestępstwa będące przedmiotem postępowania lub o przestępstwa powiązane.

2. Gdzie – uczestnictwo zdalne

Miejscem właściwym do przeprowadzenia rozprawy lub czynności jest sąd. Jednakże jedna lub więcej osób może uczestniczyć w rozprawie zdalnie, za pośrednictwem łącza audiowizualnego, z innego organu wymiaru sprawiedliwości lub z jednostki policji sądowej wskazanej przez organ sądowy, bądź z innego miejsca – jeśli zostanie ono zatwierdzone przez organ sądowy.

Osoby pozbawione wolności, osoby tymczasowo aresztowane lub osadzone po zatrzymaniu lub aresztowaniu muszą łączyć się z jednostki, w której są osadzone. obrońcy łączą się ze swoich kancelarii lub z innego odpowiedniego miejsca.

3. Postępowanie kontradykcyjne poprzez komunikację w czasie rzeczywistym

Łącze audiowizualne musi zapewniać poszanowanie zasady kontradykcyjności oraz skuteczny udział stron w rozprawie, umożliwiając wszystkim uczestnikom łączącym się z różnych miejsc jednocześnie i wyraźne widzenie i słyszenie siebie nawzajem. Rozprawy jawne należy udostępniać publiczności w odpowiedni sposób.

4. Gwarancje

Zawsze zapewnia się sporządzenie zapisu audiowizualnego czynności lub rozprawy. W każdym przypadku zagwarantowane jest prawo obrońców lub ich zastępców do przebywania z klientem w miejscu jego pobytu.

Zapewnione jest również prawo obrońców lub ich zastępców do poufnej konsultacji między sobą oraz ze swoim klientem za pomocą odpowiednich środków technicznych.

Co do zasady członek personelu pomocniczego sędziego lub prokuratora musi być obecny w miejscu, z którego osoby dokonujące czynności lub biorące udział w rozprawie łączą się zdalnie, w celu potwierdzenia ich tożsamości i sporządzenia stosownego protokołu.

Ministerstwo Sprawiedliwości zapewnia, aby łącza teleinformatyczne z sądami ustanowiono za pośrednictwem

odpowiednich sieci lub kanałów komunikacyjnych gwarantujących integralność i bezpieczeństwo transmisji danych.

5. Opłaty

Państwo nie pobiera opłat za udział w rozprawach w formie wideokonferencji.

6. Informacje ogólne

Opisane powyżej przepisy dotyczące wideokonferencji mają również zastosowanie do rozpraw transgranicznych, o ile nie zostały wyłączone na mocy przepisów UE lub konwencji międzynarodowych.

Wideokonferencje są dopuszczalne w postępowaniach karnych w przypadkach i w granicach przewidzianych przez właściwe przepisy.

Wyraźnie wymaga się, by łącze audiowizualne zapewniało poszanowanie zasady kontrydiktoryjności oraz skuteczny udział stron w rozprawie, umożliwiając wszystkim uczestnikom łączącym się z różnych miejsc jednocześnie i wyraźne widzenie i słyszenie siebie nawzajem. Rozprawy jawne należy udostępniać publiczności w odpowiedni sposób.

Uczestnicy mają obowiązek mieć włączoną kamerę przez cały czas trwania rozprawy i nie mają prawa nagrywać rozprawy.

Przepisy gwarantują stronie prawo do pomocy prawnej przed rozprawą i w jej trakcie. Zapewnia się poufność komunikacji pomiędzy obrońcą a jego klientem podczas rozprawy.

Podczas rozpraw prowadzonych poprzez Microsoft Teams poufność zapewniają oddzielne pokoje wirtualne. W systemie Avaya Equinox Multi-Video Conferencing oddzielny kanał zapewniany jest przez system VoIP.

W przypadku międzynarodowych wniosków o pomoc prawną wykorzystywane są połączenia telefoniczne przez publiczną komutowaną sieć telefoniczną (PSTN) na numer wskazany przez organ zagraniczny.

Jawność rozprawy jest zapewniona – o ile nie jest wyłączona przez przepisy prawa – ponieważ sędzia zawsze fizycznie uczestniczy w rozprawie w sali sądowej dostępnej dla publiczności, a systemy audiowizualne służą wyłącznie do zdalnego udziału określonych uczestników postępowania.

Wymogi techniczne i interoperacyjność

We Włoszech sądy oraz zakłady karne dysponują sprzętem do prowadzenia rozpraw w formie wideokonferencji.

Do przeprowadzania rozpraw zdalnych wykorzystywane są w szczególności następujące narzędzia i platformy:

- Dostosowany system Avaya Equinox z szyfrowanym kanałem komunikacyjnym, utworzony w dedykowanej sieci teleinformatycznej w ramach jednolitej sieci wymiaru sprawiedliwości (*Rete di Giustizia Unitaria*), z centrum kontroli nadzorującym działanie oraz dedykowanym systemem zarządzania i nadzoru działającym w infrastrukturze administracji sądowej. System ten jest dostępny w licznych salach rozpraw w sprawach karnych.
- Microsoft Teams – bez centrum administracyjno-kontrolnego, z hybrydowym systemem zarządzania i kontroli w środowisku chmurowym w modelu wielodzierżawnym, zlokalizowanym w centrach danych na terytorium Unii Europejskiej (Republika Irlandii i Królestwo Niderlandów), zarządzanym przez Dyрекcję Generalną ds. Systemów Informatycznych Ministerstwa Sprawiedliwości, która jako jedyna posiada klucze dostępu do dzienników sesji. Ten system wykorzystuje się w salach rozpraw, które nie są jeszcze wyposażone w platformę Avaya Equinox.

Zapewniono kompatybilność tych systemów z oprogramowaniem używanym przez uczestników rozpraw wideokonferencyjnych. W szczególności, urządzenia z systemem Windows 10 są natywnie zgodne z Microsoft Teams.

Najczęściej wykorzystywanymi urządzeniami w zdalnych i hybrydowych rozprawach są Webcam Max Hub oraz Innex Cube (w 90 proc. sal sądowych). Wszystkie sale sądowe ds. karnych są wyposażone w certyfikowane i

kompatybilne urządzenia. System wielopunktowej wideokonferencji Avaya Equinox dostosowano w celu zapewnienia kompatybilności.

Aby umożliwić wszystkim uczestnikom rozprawy, w szczególności sędziemu, wzajemne rozpoznanie wizualne oraz obserwację zarówno osoby przemawiającej lub zadającej pytania, jak i reakcji pozostałych uczestników wideokonferencji, we wszystkich rozprawach karnych kamery internetowe muszą jednocześnie pokazywać sędziów oraz wszystkie strony obecne na sali rozpraw lub połączone zdalnie, aby możliwie jak najwierniej odwzorować przebieg rozprawy stacjonarnej.

Dla uczestników nieposługujących się biegle językiem włoskim prawo krajowe przewiduje możliwość dwustronnego tłumaczenia ustnego wykonywanego przez tłumaczy zawodowych. Dostępne są również narzędzia do automatycznego i bieżącego tłumaczenia oraz transkrypcji, stanowiące dodatkowe wsparcie.

W celu zwiększenia dostępności niektóre pomieszczenia w zakładach karnych wyposażono w systemy wspomagające odsłuch, przeznaczone dla osób z ograniczoną mobilnością lub niedosłyszących. Ponadto Microsoft Teams oraz Windows 10 posiadają natywne narzędzia dostępności (*Accessibility Tools*).

Rozprawę w formie wideokonferencji uregulowano – również w odniesieniu do osób podejrzanych lub oskarżonych – przede wszystkim w art. 24 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych, który to artykuł przewiduje stosowanie wideokonferencji wyłącznie do celów dochodzeniowych, tj. w celu odebrania zeznań od osoby podejrzanej lub oskarżonej, a nie jedynie dla jej biernego udziału w postępowaniu. Ponadto przesłuchanie osoby podejrzanej lub oskarżonej za pośrednictwem wideokonferencji wymaga jej zgody. Odmowę wyrażenia takiej zgody wskazano w art. 24 ust. 2 lit. a) dyrektywy jako jedną z (fakultatywnych) podstaw odmowy wykonania europejskiego nakazu dochodzeniowego.

Jeśli chodzi o przepisy prawa krajowego, zasady ogólne określono w nowym tytule II-bis kodeksu postępowania karnego, wprowadzonym art. 8 ust. 1 dekretu legislacyjnego nr 150 z dnia 10 października 2022 r., ze skutkiem od dnia 30 grudnia 2022 r., na podstawie art. 99-bis ust. 1 dekretu legislacyjnego nr 150/2022, dodanego art. 6 ust. 1 dekretu z mocą ustawy nr 162 z dnia 31 października 2022 r., przekształconego w ustawę, ze zmianami, ustawą nr 199 z dnia 30 grudnia 2022 r.

Obecnie, w świetle najnowszych przepisów wprowadzonych dekretem legislacyjnym nr 31 z dnia 19 marca 2024 r., kwestia ta jest uregulowana w art. 133-bis i 133-ter kodeksu postępowania karnego, które stanowią, co następuje:

Artykuł 133-bis – Przepis ogólny

O ile nie przewidziano inaczej, w przypadku gdy organ sądowy zarządzi przeprowadzenie czynności na odległość lub zdalny udział jednej lub kilku stron w czynności lub w rozprawie, stosuje się przepisy art. 133-ter.

Artykuł 133-ter – Procedury i gwarancje dotyczące zdalnego uczestnictwa

- 1. W przypadku gdy organ sądowy zarządza przeprowadzenie czynności w sposób zdalny lub udział jednej bądź kilku stron w takiej czynności albo w rozprawie za pośrednictwem łącza audiowizualnego, organ sądowy wydaje postanowienie z uzasadnieniem. Jeżeli postanowienie to nie zostało wydane na rozprawie, doręcza się je stronom wraz z zarządzeniem wyznaczającym datę przeprowadzenia czynności lub rozprawy, co najmniej trzy dni przed tą datą, z wyjątkiem szczególnie pilnej potrzeby, bez uszczerbku dla konieczności zapewnienia obrońcy możliwości skorzystania z praw, o których mowa w ust. 7. Postanowienie doręcza się również właściwym organom.*
- 2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, ustanawia się łącze audiowizualne pomiędzy salą rozpraw lub sądem a miejscem, w którym znajdują się osoby przeprowadzające czynności lub uczestniczące w rozprawie na odległość. Za salę rozpraw uznaje się miejsce, w którym znajdują się osoby, które przeprowadzają czynność lub z którego uczestniczą w rozprawie na odległość.*
- 3. Pod rygorem nieważności łącze audiowizualne musi zapewniać poszanowanie zasady kontradyktoryjności oraz skuteczny udział stron w rozprawie, umożliwiając wszystkim uczestnikom łączącym się z różnych miejsc jednoczesne i wyraźne widzenie i słyszenie siebie nawzajem. W przypadku rozprawy jawnej zapewnia się odpowiednie ogłoszenie jej terminu. Zawsze sporządza się zapis audiowizualny czynności lub rozprawy.*

4. *Z zastrzeżeniem ust. 5, 6 i 7 osoby przeprowadzające czynność lub uczestniczące zdalnie w rozprawie łączą się z innej sali rozpraw lub jednostki policji sądowej wyznaczonej przez organ sądowy po uprzednim sprawdzeniu dostępności odpowiedniego wyposażenia technicznego oraz spełnienia wymogów logistycznych dla ustanowienia łącza audiowizualnego.*
5. *Osoby pozbawione wolności, internowane, tymczasowo aresztowane lub zatrzymane wykonują czynność lub uczestniczą w rozprawie zdalnie z zakładu, w którym są osadzone.*
6. *Po wysłuchaniu stron organ sądowy może zezwolić na udział w czynności lub rozprawie z innego miejsca niż wspomniane w ust. 4.*
7. *Obrońcy łączą się ze swoich kancelarii lub z innego odpowiedniego miejsca. W każdym przypadku zagwarantowane jest prawo obrońców lub ich zastępców do przebywania z klientem w miejscu jego pobytu. Zapewnione jest również prawo obrońców lub ich zastępców do konsultacji między sobą oraz ze swoim klientem za pomocą odpowiednich środków technicznych.*
8. *W przypadkach, o których mowa w ust. 4 i 5, oraz - o ile organ sądowy nie postanowi inaczej - w przypadku, o którym mowa w ust. 6, w miejscu, z którego osoby zdalnie przeprowadzają czynność lub uczestniczą w rozprawie, obecny musi być członek personelu pomocniczego sędziego lub prokuratora, który może zostać wybrany spośród członków personelu pomocniczego sądu, o którym mowa w ust. 4, lub funkcjonariusz policji sądowej - w miarę możliwości należący do personelu wydziałów policji sądowej i nieprowadzący wówczas lub wcześniej czynności dochodzeniowych lub ochronnych dotyczących oskarżonego lub w związku z zarzucanymi mu czynami - w celu potwierdzenia tożsamości osób przeprowadzających czynność lub uczestniczących w rozprawie i sporządzenia stosownego protokołu z czynności zgodnie z art. 136. W protokole potwierdza się także zgodność z przepisami ust. 3 zdanie pierwsze oraz ust. 7 zdanie drugie i trzecie, środki zastosowane w celu zapewnienia prawidłowości przeprowadzenia czynności z uwzględnieniem miejsca pobytu danej osoby oraz brak jakichkolwiek przeszkód lub ograniczeń w wykonywaniu przez taką osobę jej praw i uprawnień.*

Dalsze zasady zdalnego uczestnictwa określono w poniższych przepisach.

Art. 360 ust. 3-bis kodeksu postępowania karnego, wprowadzony art. 18 ust. 1 lit. a) dekretu legislacyjnego nr 150 z dnia 10 października 2022 r., stanowi, że na etapie postępowania przygotowawczego prokurator może upoważnić osobę podejrzaną, ofiarę przestępstwa oraz wszystkich obrońców i biegłych, którzy o to wystąpią, do zdalnego udziału w czynności wyznaczenia biegłego lub w niepowtarzalnych czynnościach technicznych.

Zgodnie z art. 370 ust. 1-bis kodeksu postępowania karnego, wprowadzonym art. 18 ust. 1 lit. d) pkt 1 dekretu legislacyjnego nr 150 z dnia 10 października 2022 r., prokurator może postanowić, że przesłuchanie podejrzanego, nawet jeśli delegowano je do policji sądowej, ma być przeprowadzone zdalnie, pod warunkiem uzyskania zgody podejrzanego i jego obrońcy.

Jeżeli chodzi o czynności policji sądowej, art. 350 ust. 4-bis kodeksu postępowania karnego, wprowadzony art. 17 ust. 1 lit. b) dekretu legislacyjnego z dnia 10 października 2022 r., stanowi, że przesłuchanie podejrzanego na etapie postępowania przygotowawczego (*sommarie informazioni*) można przeprowadzić zdalnie. Ponadto zdalne uczestnictwo oskarżonego przewidziano wyraźnie w następujących przypadkach: kontrola nakazów nakładających środek przymusu, na podstawie art. 309 ust. 8-bis kodeksu postępowania karnego, przesłuchanie w postępowaniu ekstradycyjnym na podstawie art. 703 ust. 2 kodeksu postępowania karnego lub, w przypadku aresztowania - na podstawie art. 717 ust. 2 kodeksu postępowania karnego. W odniesieniu do etapu sądowego art. 496 ust. 2-bis kodeksu postępowania karnego, wprowadzony art. 30 ust. 1 lit. g) dekretu legislacyjnego nr 150 z 2022 r., przewiduje możliwość zdalnego przesłuchania świadków, biegłych, doradców technicznych, oskarżonych w powiązanych postępowaniach i osób prywatnych, na wniosek sądu, za zgodą stron, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

W art. 422 ust. 2 kodeksu postępowania karnego, zmienionym art. 23 ust. 1 lit. h) dekretu legislacyjnego nr 150 z 2022 r., wprowadzono równoważny przepis dotyczący gromadzenia dodatkowych dowodów przez sędziego prowadzącego rozprawę wstępną. Zgodnie z odesłaniem w art. 441 ust. 6 kodeksu postępowania karnego przepis ten ma również zastosowanie do postępowania w trybie uproszczonym (*giudizio abbreviato*).

Zdalne uczestnictwo osoby zainteresowanej wyraźnie przewidziano również w następujących przypadkach: w postępowaniu dotyczącym nadzoru - art. 678 ust. 3.2 kodeksu postępowania karnego; w postępowaniu egzekucyjnym - art. 666 ust. 4 kodeksu postępowania karnego.

Ponadto jeżeli oskarżonego osadzonego za granicą nie można przewieźć do Włoch, zdalne uczestnictwo jest

uregulowane w art. 205-ter kodeksu postępowania karnego, wprowadzonym art. 16 ustawy nr 367 z dnia 5 października 2001 r. i zmienionym art. 41 ust. 1 lit. hh) pkt 1 i 2 dekretu legislacyjnego nr 150 z dnia 10 października 2022 r., ze skutkiem od dnia 30 grudnia 2022 r., zgodnie z art. 6 dekretu legislacyjnego nr 162 z dnia 31 października 2022 r.

Pełna treść wspomnianego artykułu znajduje się poniżej.

Artykuł 205-ter – Zdalny udział w rozprawie oskarżonych osadzonych za granicą

1. *Oskarżeni osadzeni za granicą, których nie można przewieźć do Włoch, uczestniczą w rozprawie za pośrednictwem łącza audiowizualnego, jeżeli jest to przewidziane w umowach międzynarodowych i zgodnie z zawartymi w nich zasadami. W zakresie nieuregulowanym wyrażnie umowami międzynarodowymi stosuje się art. 133-ter kodeksu.*
2. *Uczestnictwo za pośrednictwem łącza audiowizualnego nie jest możliwe, jeżeli państwo obce nie zapewnia obecności obrońcy lub jego zastępcy w miejscu, w którym czynność jest dokonywana, lub jeżeli obrońca lub jego zastępca nie ma możliwości prowadzenia poufnej rozmowy z klientem.*
3. *Oskarżonemu przysługuje prawo do obecności tłumacza ustnego, jeżeli nie posługuje się językiem miejsca, w którym czynność jest dokonywana lub językiem używanym do zadawania pytań.*
4. *W przypadkach, w których oskarżony nie wyraża zgody na udział zdalnie lub odmawia stawienia się na rozprawie, osadzenie oskarżonego za granicą nie może prowadzić do zawieszenia ani odroczenia rozprawy, jeżeli udział w rozprawie jest możliwy za pośrednictwem łącza audiowizualnego. Przepisy art. 420-ter kodeksu stosuje się odpowiednio.*

Udział świadków lub biegłych w rozprawie za pośrednictwem łącza audiowizualnego odbywa się zgodnie z procedurami i warunkami przewidzianymi w umowach międzynarodowych. We wszystkich sprawach, które nie są wyrażnie uregulowane, stosuje się odpowiednio art. 133-ter kodeksu.

4. Opłaty w postępowaniach w sprawach cywilnych i handlowych

Zgodnie z rozporządzeniem obowiązek powiadomienia ma zastosowanie wyłącznie do informacji dotyczących postępowań, o których mowa w załącznikach 1 i 2, a konkretnie do postępowań, w których można korzystać z europejskiego elektronicznego punktu dostępu.

Ogólne zasady określono jednak w art. 9-18-*bis* dekretu prezydenckiego nr 115 z dnia 30 maja 2002 r. (tekst jednolity ustawy w sprawie kosztów sądowych), a także we wdrażającym inny akt prawny dekrete legislacyjnym nr 116 z dnia 27 maja 2005 r. w sprawie wdrożenia dyrektywy 2003/8/WE w celu usprawnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sporach transgranicznych poprzez ustanowienie minimalnych wspólnych zasad odnoszących się do pomocy prawnej w sporach o tym charakterze.

W prawie włoskim dekret prezydencki nr 115/2002 (tekst jednolity ustawy w sprawie kosztów sądowych, zwany dalej „TUSG”) jest podstawowym źródłem prawnym wszystkich kosztów sądowych, które – pod różnymi tytułami – muszą ponieść osoby prywatne w celu uzyskania dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych, handlowych i karnych (z wyjątkiem spraw objętych pomocą prawną – zob. art. 8 TUSG).

W związku z tym wspomniany dekret zawiera zasady i pouczenia, jakie należy przekazać użytkownikom, do celów rozporządzenia (UE) 2023/2844, dotyczące opłat (składników kosztów) pobieranych od strony postępowania sądowego (nawet w przypadku transakcji transgranicznych) przed sądem krajowym.

Opłaty te to w szczególności:

opłata sądowa (*contributo unificato*), zaliczki ryczałtowe od osób prywatnych na rzecz Skarbu Państwa, koszty doręczeń oraz opłaty za odpisy i zaświadczenia.

Opłata rejestracyjna należna jest za dokumenty podlegające rejestracji (dekret prezydencki nr 131 z dnia 26 kwietnia 1986 r.).

Opłata sądowa jest należna za każde wszczęcie postępowania cywilnego – w tym upadłościowego i nieprocesowego – oraz administracyjnego i podatkowego, w wysokościach określonych w art. 13, bez uszczerbku dla przepisów art. 10 (art. 9 TUSG). Opłatę uiszcza strona, która jako pierwsza wytacza powództwo, składa pozew

lub – w postępowaniu egzekucyjnym – wnosi o cesję lub sprzedaż zajętych składników majątku (art. 14 ust. 1 TUSG). Wartość przedmiotu sporu, ustalona zgodnie z kodeksem postępowania cywilnego, z pominięciem odsetek, musi zostać wyraźnie wskazana przez stronę w pierwotnym żądaniu zawartym w pozwie (art. 14 ust. 2 TUSG). Odrębną opłatę sądową uiszcza strona, która wnosi powództwo wzajemne lub powództwo przeciwko pozwanemu solidarnie, przypozywa osobę trzecią lub dobrowolnie przystępuje do postępowania (art. 14 ust. 3 TUSG). Początkową opłatę sądową należy uzupełnić, jeśli powództwo zostanie zmodyfikowane lub uzupełnione o inne roszczenie, w wyniku czego wzrośnie wartość przedmiotu sporu (art. 14 ust. 3 TUSG). O ile do konkretnego postępowania nie mają zastosowania przepisy szczególne, wysokość opłaty sądowej jest określona w art. 13 ust. 1 lit. a)–g), w zależności od wartości przedmiotu sporu (tj. wartości roszczenia, nawet jeżeli nie została wskazana). Kwoty te mogą jednak ulec zwiększeniu lub zmniejszeniu w przypadku niektórych postępowań odrębnych. W szczególności kwoty te wzrastają w przypadku postępowania apelacyjnego (*opłata sądowa zostaje podwyższona o połowę*), postępowania przed sądem kasacyjnym (*opłata sądowa zostaje podwojona*) lub postępowań prowadzonych przez wyspecjalizowane wydziały, o których mowa w dekrete legislacyjnym z dnia 27 czerwca 2003 r. nr 168 (*opłata sądowa zostaje podwojona*). Ponadto w przypadku egzekucji z nieruchomości opłata sądowa wynosi 278,00 euro. W przypadku pozostałych postępowań egzekucyjnych opłata sądowa jest obniżona o połowę. W przypadku egzekucji z ruchomości o wartości poniżej 2 500 euro opłata sądowa wynosi 43,00 euro. W przypadku sprzeciwu wobec egzekucji sądowej opłata sądowa wynosi 168,00 euro. Opłatę sądową obniża się o połowę w przypadku postępowań odrębnych, o których mowa w tytule I księgi IV kodeksu postępowania cywilnego, w tym sprzeciwów od nakazów zapłaty i sprzeciwów od wyroków upadłościowych, oraz w przypadku indywidualnych sporów pracowniczych o charakterze prywatnym lub publicznym (z wyjątkiem sporów całkowicie zwolnionych z kosztów sądowych). W postępowaniu upadłościowym obejmującym cały proces od wydania wyroku o ogłoszeniu upadłości do zakończenia postępowania upadłościowego, opłata sądowa wynosi 851,00 euro. Natomiast zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu upadłościowym nie podlega opłacie sądowej.

Szczególne zwolnienia są przewidziane w prawie krajowym w art. 10 TUSG. W szczególności opłacie sądowej nie podlegają postępowania sprzeciwowe i zabezpieczające, nawet na etapie egzekucyjnym, dotyczące alimentów na rzecz dziecka oraz wszelkie inne postępowania dotyczące dzieci. Z opłaty sądowej są zwolnione postępowania dotyczące ubezwłasnowolnienia, częściowego ubezwłasnowolnienia oraz ustanowienia opiekuna (*amministratore di sostegno*), postępowania dotyczące uznania za zaginionego i uznania za zmarłego, oraz nieprocesowe postępowania dotyczące dzieci, osób ubezwłasnowolnionych i niezdolnych do czynności prawnych.

Zaliczki ryczałtowe uiszczane przez strony na rzecz Skarbu Państwa w postępowaniach cywilnych (art. 30 TUSG) składają się z opłaty stałej (27,00 euro) przewidzianej w art. 30 TUSG, którą uiszcza „strona, która jako pierwsza wnosi powództwo, składa pozew lub – w postępowaniu egzekucyjnym przez wywłaszczenie – składa wniosek o cesję lub sprzedaż zajętych składników majątku”.

Opłaty za doręczenie pism sądowych na wniosek stron (art. 32 i nast. TUSG) obejmują zwrot kosztów podróży i diet należnych urzędnikom sądowym odpowiedzialnym za takie doręczenie. Wysokość opłaty jednorazowej (*diritto unico*) określono w art. 34 TUSG, natomiast wysokość diety na czas podróży – w art. 35 TUSG.

Do czasu przyjęcia rozporządzenia przewidzianego w art. 40 ust. 1 TUSG opłaty za odpisy i zaświadczenia są uregulowane w art. 266 i nast. TUSG. Opłaty te pobiera się za wydanie odpisów dokumentów znajdujących się w aktach sprawy lub za wydanie zaświadczeń, o które zwrócono się do sekretariatu sądu. Zgodnie z art. 40 TUSG wysokość opłaty za wydanie papierowego odpisu powinna być co najmniej o 50 proc. wyższa od opłaty za wydanie odpisu elektronicznego. W żadnym przypadku nie pobiera się opłaty za niepoświadczony odpis pobrany z akt elektronicznych przez osobę uprawnioną do dostępu. Kwoty opłat należnych za wydanie odpisów dokumentów z akt sprawy, które nie są poświadczane za zgodność z oryginałem, określono w tabeli w załączniku 6 do TUSG. Kwoty opłat należnych za wydanie poświadczonych za zgodność z oryginałem odpisów dokumentów określono w tabeli w załączniku 7 do TUSG. Wysokość opłaty należnej za wydanie niepapierowych odpisów dokumentów określono w tabeli w Załączniku 8 do TUSG. Za wydanie odpisów papierowych – zarówno poświadczonych, jak i niepoświadczonych za zgodność z oryginałem – w terminie dwóch dni należna opłata ulega potrojeniu (art. 270 TUSG). Opłaty za odpisy i zaświadczenia są aktualizowane co trzy lata w oparciu o zmianę wskaźnika cen konsumpcyjnych dla rodzin pracowników fizycznych i umysłowych, mierzoną przez ISTAT za okres ostatnich trzech lat, w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Gospodarki i Finansów (art. 274 TUSG). Obecnie wysokość opłat określona jest w dekrete Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 2021 r. (opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Republiki Włoskiej nr 184 z dnia 3 sierpnia 2021 r.).

Opłata rejestracyjna jest należna od dokumentów sądowych i środków wymienionych w art. 37 dekretu

prezydenckiego nr 131/1986 (tekst jednolity ustawy w sprawie opłaty rejestracyjnej), a mianowicie od *orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych, które kończą postępowanie w całości lub w części, nakazów zapłaty o rygorze natychmiastowej wykonalności, orzeczeń egzekucyjnych dotyczących wyroków arbitrażowych oraz postanowień stwierdzających wykonalność zagranicznych orzeczeń sądowych*. Środki te podlegają opłacie rejestracyjnej, nawet jeśli w momencie rejestracji zostały zaskarżone lub podlegają jeszcze zaskarżeniu. Opłata może jednak zostać odliczona lub zwrócona, jeżeli dany środek zostanie uchylony prawomocnym wyrokiem. Ugody pozasądowe, których stroną jest administracja państwowa, uznaje się za równoważne z prawomocnym wyrokiem. Wysokość opłaty rejestracyjnej od dokumentów sądowych podlegających rejestracji określono w art. 8 taryfy załączonej do jednolitego tekstu ustawy w sprawie opłaty rejestracyjnej.

Powyższe przepisy mają zastosowanie do:

- sporów transgranicznych objętych rozporządzeniem (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającym postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, rozporządzeniem (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającym europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń; i) oraz sporów objętych rozporządzeniem (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie utworzenia europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych,
- procedur i postępowań dotyczących uznania, wykonania lub odmowy uznania przewidzianych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego, rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 606/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych, rozporządzeniu Rady (WE) nr 4/2009 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych, rozporządzeniu Rady (UE) 2016/1103 wdrażającym wzmocnioną współpracę w dziedzinie jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych, rozporządzeniu Rady (UE) 2016/1104 wdrażającym wzmocnioną współpracę w dziedzinie jurysdykcji, prawo właściwe oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich oraz rozporządzeniu Rady (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę,
- procedur dotyczących wydawania, sprostowania i uchylania wyciągów przewidzianych w rozporządzeniu (WE) nr 4/2009 (zob. powyżej), europejskiego poświadczenia spadkowego i zaświadczeń przewidzianych w rozporządzeniu (UE) nr 650/2012 (zob. powyżej), zaświadczeń przewidzianych w rozporządzeniu (UE) nr 1215/2012 (zob. powyżej), zaświadczeń przewidzianych w rozporządzeniu (UE) nr 606/2013 (zob. powyżej), zaświadczeń przewidzianych w rozporządzeniu (UE) 2016/1103 (zob. powyżej) i rozporządzeniu (UE) 2016/1104 (zob. powyżej) oraz zaświadczeń, przewidzianych w rozporządzeniu (UE) 2019/1111 (zob. powyżej),
- wierzytelności zgłoszonych przez wierzycieli zagranicznych w postępowaniu upadłościowym zgodnie z art. 53 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego,
- komunikacji między osobami fizycznymi lub prawnymi lub ich przedstawicielami a organami centralnymi na podstawie rozporządzenia (WE) nr 4/2009 (zob. powyżej) i rozporządzenia (UE) 2019/1111 (zob. powyżej) lub właściwymi organami na podstawie rozdziału IV dyrektywy Rady 2003/8/WE w celu usprawnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sporach transgranicznych poprzez ustanowienie minimalnych wspólnych zasad odnoszących się do pomocy prawnej w takich sporach.

Jeżeli chodzi o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 655/2014 ustanawiające procedurę europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym w celu ułatwienia transgranicznego dochodzenia wierzytelności w sprawach cywilnych i handlowych, art. 13 ust. 6 TUSG zawiera przepis szczególnie określający wysokość opłaty sądowej za złożenie wniosku w różnych sporach transgranicznych objętych tym rozporządzeniem UE.

W szczególności w odniesieniu do sporów, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 655/2014 z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiającym procedurę europejskiego nakazu zabezpieczenia na

rachunku bankowym w celu ułatwienia transgranicznego dochodzenia wierzytelności w sprawach cywilnych i handlowych, zastosowanie mają następujące opłaty sądowe:

- 1. kwoty określone w art. 13 ust. 1 lit. b) i art. 13 ust. 1-bis – w przypadku postępowań na podstawie art. 21 i art. 37 rozporządzenia (UE) nr 655/2014;*
- 2. kwoty określone w art. 13 ust. 3 – w przypadku postępowań na podstawie art. 8, 33 i 35 rozporządzenia (UE) nr 655/2014;*
- 3. kwoty określone w art. 13 ust. 1 – w przypadku procedur, o których mowa w art. 34 rozporządzenia (UE) nr 655/2014;*
- 4. kwoty określone w art. 13 ust. 1-quinquies – w przypadku postępowań na podstawie art. 14 rozporządzenia (UE) nr 655/2014.*

Pozostaje to bez uszczerbku dla możliwości uzyskania pomocy prawnej przez stronę, która nie dysponuje wystarczającymi środkami, którą to możliwość przewidziano i uregulowano w części III dekretu prezydenckiego nr 115/2002 (TUSG), zgodnie z art. 24 ust. 3 konstytucji, który stanowi, że „odpowiednie instrumenty zapewniają, by osoby bez wystarczających środków mogły dochodzić swoich praw i bronić się przed każdym sądem”.

W szczególności, art. 8 TUSG stanowi, że 1.[k]ażda ze stron pokrywa koszty czynności procesowych, których dokonuje, oraz czynności, o których przeprowadzenie wnosi, a także uiszcza zaliczki na poczet kosztów czynności niezbędnych do przeprowadzenia postępowania, jeżeli jest to przewidziane przez prawo lub jeżeli sąd tak postanowi. 2. Jeżeli strona kwalifikuje się do otrzymania pomocy prawnej z urzędu, koszty są pokrywane przez Skarb Państwa z góry lub obciążają Skarb Państwa z odroczonego terminem płatności, zgodnie z przepisami części III niniejszego tekstu jednolitego.

*W szczególności art. 74 jednolitego tekstu ustawy o kosztach sądowych stanowi, że pomoc prawną przyznaje się w postępowaniu cywilnym, administracyjnym, księgowym, podatkowym i nieprocesowym w celu obrony obywateli, którzy nie posiadają wystarczających środków, o ile ich roszczenia nie są w oczywisty sposób bezzasadne. Zgodnie z art. 75 TUSG, dostęp do pomocy prawnej z urzędu przysługuje na każdym etapie sprawy i we wszystkich instancjach oraz w ramach wszelkich procedur pochodnych lub ubocznych, jakkolwiek związanych z postępowaniem głównym. Przepisy o pomocy prawnej stosuje się również odpowiednio do postępowania egzekucyjnego, procedur odwoławczych, postępowań o wznowienie i postępowań z udziałem osób trzecich, a także do postępowań w sprawie zastosowania środków zabezpieczających lub zapobiegawczych oraz do postępowań przed sądem nadzorującym (*tribunale di sorveglianza*), pod warunkiem że dana osoba musi lub może być reprezentowana przez adwokata lub korzystać z pomocy biegłego.*

*Pomoc prawną z urzędu przyznaje się obywatelom nieposiadającym wystarczających środków (art. 74 TUSG). W postępowaniu cywilnym prawo do pomocy prawnej z urzędu dla obywateli posiadających niewystarczające środki przysługuje również cudzoziemcom legalnie przebywającym na terytorium państwa, bezpaństwowcom oraz podmiotom lub stowarzyszeniom o charakterze niezarobkowym, które nie prowadzą działalności gospodarczej (art. 119 TUSG). Pomoc prawna z urzędu przysługuje również osobom ubiegającym się o azyl, jeśli nie dysponują wystarczającymi środkami, zgodnie z konwencją genewską z 28 lipca 1951 r. Cudzoziemiec, któremu doręczono decyzję o wydaleniu, może skorzystać z pomocy prawnej w toku postępowania sądowego (art. 142 TUSG). Masa upadłości może uzyskać pomoc prawną z urzędu, jeśli nie posiada wystarczających środków na pokrycie kosztów sądowych. Zgodnie z art. 144 TUSG: 1. *W postępowaniu, w którym stroną jest masa upadłości, jeżeli sędzia-komisarz wyda postanowienie stwierdzające brak środków na pokrycie kosztów postępowania, masę upadłości uznaje się za kwalifikującą się do pomocy prawnej na podstawie i na potrzeby przepisów określonych w tej części ustawy, z zastrzeżeniem wszelkich przepisów, z którymi przyznanie pomocy prawnej byłoby niezgodne.**

Zgodnie z art. 76 TUSG „pomoc prawną można przyznać każdej osobie, której dochód podlegający opodatkowaniu do celów podatku dochodowego od osób fizycznych, wykazane w ostatnim zeznaniu podatkowym, nie przekraczają 12 838,01 EUR. Artykuł 77 TUSG stanowi, że progi dochodów uprawniające do uzyskania pomocy prawnej z urzędu dostosowuje się co dwa lata na podstawie zmian wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych publikowanych przez ISTAT.

Zgodnie z art. 76 ust. 4-quater TUSG małoletni cudzoziemcy bez opieki, którzy uczestniczą w postępowaniu sądowym w jakimkolwiek charakterze, mają prawo do informacji o możliwości ustanowienia adwokata z wyboru – także za pośrednictwem wyznaczonego opiekuna lub osoby sprawującej władzę rodzicielską zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy nr 184 z dnia 4 maja 1983 r., ze zmianami – oraz do korzystania z pomocy prawnej na każdym etapie postępowania i przed każdą instancją, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zgodnie z art. 76 ust. 4-quater.1

TUSG małeletnie dzieci lub pełnoletnie dzieci pozostające na utrzymaniu, które straciły jednego z rodziców w wyniku zabójstwa dokonanego przez współmałżonka, nawet jeśli małżonkowie byli formalnie w separacji lub po rozwodzie, lub przez zarejestrowanego partnera, nawet jeżeli związek partnerski ustał, lub przez osobę, która pozostawała w trwałym i uczuciowym związku z ofiarą, mają prawo do pomocy prawnej na koszt państwa, także z pominięciem obowiązujących progów dochodowych. Prawo do pomocy prawnej z pominięciem obowiązujących progów dochodowych ma zastosowanie do odpowiednich postępowań karnych oraz wszystkich postępowań cywilnych wynikających z przestępstwa, w tym również do postępowań egzekucyjnych.

Aby uzyskać pomoc prawną na koszt państwa, osoba uprawniona musi złożyć wniosek do właściwej rady adwokackiej (art. 78 TUSG). Wniosek można złożyć w dowolnym momencie postępowania, ale przed jego zakończeniem. Rada adwokacka (COA – *Consiglio dell'Ordine degli Avvocati*) właściwa miejscowo (art. 126 TUSG), rozstrzyga w przedmiocie wniosku, jednak ostateczne rozstrzygnięcie należy do sądu rozpoznającego sprawę (art. 136 TUSG).

Od postanowienia o odmowie przyznania pomocy prawnej przysługuje środek odwoławczy zgodnie z art. 99 TUSG.

Od postanowienia o cofnięciu przyznanej pomocy można wnieść sprzeciw na podstawie art. 170 TUSG.

Osoby uprawnione do pomocy prawnej mogą wybrać adwokata spośród tych wpisanych na specjalnie utworzone listy i są zwolnione z wszelkich kosztów postępowania (zob. art. 131 TUSG).

Innymi słowy, państwo pokrywa koszty, które w przeciwnym razie musiałby ponieść beneficjent pomocy prawnej, takie jak honoraria adwokackie, honoraria biegłych oraz inne koszty procesowe (np. opłaty sądowe w postępowaniach cywilnych, opłaty za odpisy i zaświadczenia, ryczałtowe zaliczki na doręczenia pism na żądanie sądu).

5. Metody elektronicznego uiszczania opłat

Ogólny przewodnik dotyczący płatności online ([vademecum sui pagamenti telematici](#)) opublikowano w portalu usług teleinformatycznych (PST).

Z tych metod płatności online mogą również korzystać mieszkańcy państw członkowskich UE, którzy nie mają miejsca zamieszkania we Włoszech ani rachunku w banku lub instytucji pocztowej we Włoszech, ponieważ dostęp można uzyskać bez rejestracji, mając kartę kredytową.

6. Powiadomienie o wcześniejszym korzystaniu ze zdecentralizowanego systemu informatycznego

Obecnie państwo włoskie nie korzysta z systemu zdecentralizowanego. Prowadzone są jednak działania techniczne w celu umożliwienia – w rozsądnym czasie, a w każdym razie przed upływem terminów określonych w rozporządzeniu dla każdej partii – korzystania z systemu zdecentralizowanego dla instrumentów objętych rozporządzeniem, o którym mowa w załączniku II pkt 10 (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych) i pkt 3 załącznika I (rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty) oraz, w celu wdrożenia art. 25, w odniesieniu do instrumentu, o którym mowa w załączniku I pkt 10 (rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego).

7. Powiadomienie o wcześniejszym korzystaniu z wideokonferencji w postępowaniach w sprawach cywilnych i handlowych

Włochy ocenią wykonalność wdrożenia art. 5 dotyczącego wideokonferencji w postępowaniach w sprawach cywilnych i handlowych w terminach określonych w rozporządzeniu, zgodnie z procedurami opisanymi powyżej, mimo że wprowadziły już odpowiednie systemy wideokonferencyjne o cechach opisanych w poprzednich sekcjach, które są obecnie w pełni zgodne z przepisami krajowymi.

8. Powiadomienie o wcześniejszym korzystaniu z wideokonferencji w postępowaniach w sprawach karnych

Włochy ocenią wykonalność wdrożenia art. 6 dotyczącego wideokonferencji w postępowaniach w sprawach karnych w terminach określonych w rozporządzeniu, zgodnie z procedurami opisanymi powyżej, mimo że wprowadziły już odpowiednie systemy wideokonferencyjne o cechach opisanych w poprzednich sekcjach, które są obecnie w pełni zgodne z przepisami krajowymi.

■ Ostatnia aktualizacja: 09/04/2026

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.